

Meditationum Ad Pandectas Sacras Specimen Decimum, De Usu S. Scripturæ In Jurisprudentia

Rostochi[i]: Typis Nicolai Schwiegerovii, [1730]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1002310695>

Druck Freier Zugang

RU jurist. 18.Nov.1730

Mantzel, Ern. Joh. Frid. */k*

10

MINUTEN

PATENT

2. SCHRIFTUR

JURIS

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

DEUTSCH

IN DER UNIVERSITÄT VON ROSTOCK

VON JOHANN

MÜCKEN 1. NOVEMBER

PRÄSIDI

DR. ERN. JOH. FRID.

PHIL. DR. JOH. FRID. FRID. DR. ERN. JOH. FRID.

PHYSIK

H. F. G.

GUSTAV. FRID. SCHWABE

L. F. FRID.

PHYSIKALISCHES INSTITUT

Meditatio I.

Act. XV. 20. XXI. 25.

Sanguinem edere licet.

MOta jam est hæc controversia ad Pentatevchum, & non obstantibus multorum antiquiorum & paucorum recentiorum Theologorum sententiis, subscriptissimæ pluralitati hodiernæ, nam textus Genes. IX. 4. omnino erit explicandus de membro animalis vivi non edendo, & præterea in hæremus opinioni, quod hæc prohibitio Novi Testamenti Apostolica fundamentum habeat non in regulis justitiæ, sed prudentiæ, putantes denique omni dissensui satisfacere textum Cap. XXII. 25. Den Gläubigen aus den Heyden haben wir geschrieben und beschloffen, daß sie der keines halten sollen, denn nur sich bewahren sise „ „ Blut &c. Prouti etiam textus Cap. XV. 28. idem satis inculcat verbis: Such keine Beschwerung mehr auffzulegen, denn nur &c. Omnia igitur recurrunt ad Apostolicam prudentiam, daß die Gläubigen aus den Heyden möchten keinen Anstoß geben den andern sowol neu bekehrten, als noch unbekehrten von den Juden. Denique hæc omnia probabilitatum ordini exemta esse observamus Rom. XIV. 13. sqq.

Meditatio II.

Act. XVI. 36. sqq.

Honorifice dimittendi sunt, qui innocentiam suam probarunt.

Valde exemplaris est historia hujus Capituli: Denunciatur Paulo & Silæ: Die Hauptleute haben hergesandt, daß ihr loß seyn sollt, sed Paulus respondet: Sie haben uns ohne Recht und Urtheil öffentlich gestäupet „ „ und solten uns heimlich austossen? Nicht also, sondern lasset sie selbst kommen und uns
A hinaus

hinaus führen. Et obtinet hoc iudicium, nam v. 19. legitur de Præfectis, quod venerint, bona verba dederint, & ipsos cum honore dimiserint. Amplissima est hæc juris materia, quam in speciali Diss. Academica sistere diu decrevimus, cuius erit rubrica: *De honorifica dimissione innocentum.* Accipiet Lector forte per illam, quæ sibi grata habebit.

Meditatio III.

Actor. XIX. 12. sqq.

Gallionismus, tempore Gallionis, virtus, nostro autem vitium est.

Gallionismum appellare solent nonnulli, ceu testantur Scripta ex professo illud insinuantia, illum Principum & Magistratum morem, quo duce in controversiis theologicis auctoritatem suam nolunt interponere; Putant se habere satis fundamenti in Historia rubricam fundante. Sed anceps hæc est causa, & sub distinctione gravi graviter enodanda. Gallion ille Proconsul recte satis nolebat Judex esse in controversiis religionis, Judæis enim concessum erat a Romanis vivere secundum Leges Mosis, unde sponte sua fluit Gallionem prudenter decrevisse: Wenn es ein Frevel oder Schalkheit wäre, so hörete ich euch billig; Weil es aber eine Frage ist von der Lehre * * so sehet ihr selber zu, denn ich gedencke darüber nicht Richter zu seyn. Sequitur etiam, Gallionem recte siluisse ad injurias Sostheni illatas v. 17. vel enim ille causam propositurus frigide se expediverat, vel Proconsuli incommodus fuerat causa tali quæ ad eundem non spectabat; Nec adeo est clarum, annon ipsi ministri Gallionis Sosthenem percusserint atque abegerint. Sed hæc ad Historiam in terminis; Quæ autem circa eandem meditatur, sunt de Gallionismo moderno, qui vitium est: Principis enim Jus inter alia hoc est, ut judicet in controversiis theologicis, daß er, wenn es eine Frage ist von der Lehre * * gedencke Richter darüber zu seyn. Novimus omnino hoc delicatum apud, von den Recht der Evangelischen Fürsten in theologischen Strei

Streitigkeiten nostro seculo nimis temerariis passim, observationibus esse implicatum, volitant enim per manus eruditorum scripta hoc ex professo commonstrantia Lipsiæ, Halæ & alibi divulgata; Sed veritas sua radiat luce, modo versemur in tramite medio. Principibus non competit dominium in conscientias, ut per modum imperii, quid statuendum sit, injungant; Principum autem est, vi juris circa sacra, ad propullulantem novam doctrinam attentos esse, ne quid Resp. detrimenti capiat. Remittimus nos ad *Medit. superiorem occasione Act XV. de Conciliis subnatam*; Et quamvis nullam mereatur attentionem novum enascens dogma quoad pondera, tamen ut exterminetur, omnino erit ad illud assurgendum. Distinximus nuper circa hoc thema inter capita fidei fundamentalia & alia, addidimus etiam distinctionem inter credenda & agenda circa religionem; Vindicavimus autem simul etiam Principibus jus reformandi in agendis & adiaphoris præsertim, si nimirum forte adhuc quædam reformanda supersunt, si reliquiæ forte adhuc hærent in angulis ecclesiæ, quæ essent everrendæ; Circumspiciat igitur Princeps, & gratuletur suæ & nostræ ecclesiæ, videns omnia adeo esse nitida atque pura, ut manum ulteriorem & ultimam adhibere opus non sit.

Meditatio IV.

Actor. XIX. 19.

Libri nocivi sunt igne abolendi, corrumpendi, suppressendi.

De famosis libellis praxis in viridi adhuc est, sed quod in libros magicos & alios eandem & publicam quidem statuamus sententiam, non adeo frequens est, utut Leges antiquæ & illarum rationes id apprimè velint. Elegans certe Lex est *Ult. Cod. Theod. de Malef. mathem. & his sim Mathematicos, nisi parati sint codicibus erroris proprii sub oculis episcoporum incendio concrematis catholica religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem præteritum redituri: Non solum urbe Roma sed etiam omnibus civitatibus pelli decernimus. Quod si hoc non fecerint - -*

A 2

depor.

deportationis pœnam excipiant. Non equidem tegnes solemus esse adversus tales homines & libros in puniendo & removendo, sed quod libros & alia malitiæ instrumenta publice comburamus, nullibi legitur. Obvia etiam est *l. 4. §. 1. ff. Famil. ercisc.* ita habens: *Tantundem debet facere & in libris improbata lectionis, magicis forte, vel his similibus; Hæc enim omnia protinus corrumpenda sunt.* Conf. *SCHOEPFF. Synops. tit. de Contr. Emt. n. 15*, ubi libri reprobatae lectionis dicuntur esse extra commercium. Fiat igitur idem, quod factum est cum *Literis & Libris Ephesiis*; Minus recte enim talia in publicis bibliothecis, pinacothecis, technophylaciis & alibi asservantur, quia Leges jubent corruptionem, quæ non promptius quam igne fieri poterit. Extendendum hunc rigorem etiam esse adversus Libros hæreticos volunt emphaticæ leges *tit. C. de Hæretic.* videlicet *l. 6. §. 1. & l. 8. §. 5.* quæ prohibent lectionem, descriptionem & editionem sub pœna deportationis. Conf. *L. 3. §. 3. C. de S. Trinit.* ubi dispositum, quod illorum scripta, qui doctrinas quasdam ediderunt ambiguas, & non *per omnia & præcise congruentes* expositæ orthodoxæ fidei a Sancta Synodo Nicæna comburi debeant. Verum ubi est harum legum observantia? forte nostro seculo tam pessimè nobis consultitur, ut nihil non habeat suos defensores, unde quid sit hæreticum, proh dolor! semper in ancipiti manet quæstione. O tempora! o mores! Debebamus severiores adhuc hodie esse, postquam ministerio typographiæ, tot perniciosissima scripta, in linguis etiam vernaculis, in vulgus protruduntur; sed lucri cupiditas & censurae debita defectus, præsertim apud quosdam qui Non-Germani sunt, omnia hæc in pejus ruere permiserunt. Solemus equidem confiscationem interdum decernere, sed nunquam hætenus bonum scopum obtinuit tale decretum, siquidem in vetita semper magis nisi fuerunt lecturi, & negata habendi copiam fecerunt facile illi, quibus corrumpere & erudire idem fuit. Inciderunt in litem *Exc. Dn. LEYSERUS & Cl. Dn. STOLLIUS* super hoc comma, putavit enim hicce in *der Anleitung zur Historie der Gelahrtheit*, p. 572. Non facile suppressandos esse
libros

libros nocivos, sed illos juncta refutatione lectoribus esse concedendos, aperiendos; *LEYSERUS* contra *Medit. ad Pand. Spec. CX. med. 5.* cordate posuit: *Improborum Librorum commercium recte prohibetur.* Forte hosce Viros Celeberrimos ita conciliare licebit, ut sibi non plane sint contrarii. Distingvendum enim graviter est, & quod expediat, librum, etiam valde improbum, cum refutatione edere, quem a recte sentientibus ex diffidentia supprimi blaterarent veritatis hostes, multierunt svasores. Tribus vindicare hoc sibi deberent strictius Principes, Censores constituentes, privatis enim quibuslibet, pro suo pruritu talia libera esse vehementer nocet veritati & Reipublicæ.

Meditatio. V.

Actor. XXII. 25.

*Qu. Quomodo Paulus se appellare potuerit
Civem Romanum?*

Paulus erat Tharsensis Cilicius, & sicuti postea Imperator Antoninus omnibus in orbe Romano habitantibus dederat Jus Civitatis Romanæ, vid. *l. 17. ff. de Stat. Hom.* Sic Ciliciani, qui ex colonis Romanis constabant potiori ex parte, Romanos se jam ante appellabant, proculque dubio Paulus patrem habuerat Romanum civem, utut paulò aliter sentiat *Grot. ad h. l.* Constat insuper diu jam Tharsenses splendore Romano coruscasse, malebant enim jam in honorem Julii Cæsaris ob illius merita in suam urbem illam appellare Juliopolin. Et ab Augusto lautissima acceperunt privilegia; Imo a Triumviro Marco Antonio receptos in Jus Civitatis Tharsenses esse, nonnulli asserunt. Recte igitur provocat ad Jus Civitatis, & vult frui privilegio civium Romanorum, quos nondum convictos & servos pœnæ nondum factos, vinculis constringere, & præsertim virgis cedere non licebat propter Leges, Porciam & Semproniam, quarum mentionem facit Cicero passim, e. gr. *In Oratione pro Rabirio; Porcia Lex virgas ab omnium Civium Romanorum corpore*

amovet: Et in *Verrina V.* O nomen dulce libertatis! o jus eximium
 nostra Civitatis! O Lex Porcia, legesque Sempronia! Ut taceamus
 loca alia apud Salustium & alios. Notare placet, ante Leges
 Porciam Semproniam graves pœnas statuentes, Lege Vale-
 ria prohibitum fuisse provocantem virgis cædere, sub clau-
 sula: *Si secus factum, improbe factum sit*; Quæ clausula omnino
 punitoria fuit, vid. PUFEND. de *J. N. & G. L. i. C. 6. §. 14.*
 Unde dissentiens II. WERNHER. Elem. *J. N. & G. Cap. III. §. II.*
 Iustrandus; Conf. *Ant. Augustin. de L. L. & SCtis rubro Porcia.*

Meditatio VI.

Actor. XXIIIX. 4.

*Vipera Maltbensis venit in observationem
 curiosam.*

Testantur Geographi, in Insula Maltha non dari reptilia
 veneno infecta, unde scrupulus quibusdam enatus fuit, unde
 venerit vipera Pauli. Sunt tres opiniones, quantum hacten-
 us observare licuit, hoc dubium eliminaturæ: Prima, Pau-
 lum non appulisse ad illam illustriorem insulam Maltham, sed
 aliam ignobiliorem prope Dalmatiam sitam, hodie Melidam
 dictam; Secunda, Ligna & arbuſta illa fuisse aliunde petita,
 quia insula Maltha non fert ligna, viperamque una esse aspor-
 tatam ramentis involutam; Tertia, a Pauli temporibus per
 benedictionem ipsius insulam factam fuisse vacuum serpenti-
 bus. Vid. BECMANN. *Anmerkungen vom Ritterlichen Johan-
 niter-Orden Cap. II. §. 9.* Conf. CL. HUBNER. *Geograph.* Eliga-
 mus nunc meliorem, salva rectori. Prior plane non placet,
 partim ob itineris Paulini seriem, præsertim autem ob tot
 vestigia Paulini nominis in celebriori Maltha obvia, sunt enim
 ibidem portus, cavernæ, fontes & alia a Paulo denominata,
 & quamvis talia nomina forte successu temporis ex falsa nar-
 ratione potuerint enasci, tamen hæc conjectura vincitur con-
 traria fortiori. Secunda est nimis longe petita, immo oppi-
 do falsum est, ne quidem arbuſta crescere in fundo Malthensi,
 qui tamen producit passim proventus terræ, utut maximam
 partem

partem sterilis & saxosus sit, Conf. Locus *OVIDII* Libr. III.
Faſt. Fertilis eſt Melite - - Superest igitur tertia, quam ad-
 miſiſſe nemo ægre feret.

Meditatio VII.

Paulus inſignis fuit Ꝓctus.

Quam eruditus in omni ſcientiarum ſtudio fuerit Pau-
 us, facile colligitur tam ex Actis Apoſtolicis, quam ex Episto-
 lis ipſius ad varios ſcriptis. Diſtincte ſatis hoc expoſuit *Dn.*
STROHBACH *Spec. Diſſ. Lipſ. de Eruditione Pauli Apoſtoli*; & nu-
 per *Cl. KIRCHMAYERUS* *Prof. Witteb. ſcripto Jubilæo*. Præſer-
 tim autem eruditiffimus fuit Jure-Confultus, id quod itidem
 teſtantur tot ſæculi juridiſci tam bene & opportune ubique
 in ſatis propriis, vel in doctrina ad demonſtrandum & per-
 ſvadendum adhibiti, quosque multa ex parte excerpta ſiſtet
 hujus laboris ſeries. Nec obſtabit, ex Actis & paſſim aliunde
 conſtare, Paulum fuiſſe textorem tapetum, ſolebant enim
 Eruditi cum ſtudiis jungere opificia. *Vid. LOESCHERI* *Spec.*
diſſ. ex Hiſtoria Literaria. Videri equidem poſſet, ac ſi otia
 nobis feciſſet Ꝓctus *Hal. Jo. Sam. STRYKIUS* *Diſſ. Spec. de Juris-*
prudencia Pauli Apoſtoli, Hal. 1695. Sed videbit B. L. nos equi-
 dem omnino valde & utiliter uſos fuiſſe illo erudito labore,
 videbit autem etiam inſtituti noſtri rationem multum eſſe alie-
 nam, non enim omnia dicta quæ excerptiſt Strykius illud in-
 grediuntur, & contra putamus nos habere, quæ ille non te-
 tigit. Non allegabimus illam diſſertationem quovis loco,
 quo illa nobis inſervivit, ſed ſufficere remur generalem hanc
 declarationem.

Meditatio VIII.

Rom. I. 19. 20. II. 14. 15.

*Datur notitia DEI naturalis, & Jus Natura cordibus
 noſtris eſt inſcriptum.*

Illuſtres ſunt verſiculi quos paſſim apud Scriptores gen-
 tiles obſervamus, quique hæc Paulina effata in terminis quaſi
 refe

referunt. Volvantur scripta SENECÆ, & præsertim CICE-
 RONIS, quæ fragrantia talibus dictis sunt. Placet instar o-
 mnium excerpere locum *Ciceronis ex Orat. pro Milone*: *Est hæc*
non scripta, sed nata Lex, quam non didicimus, accepimus, legimus,
verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus, ad quam
non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus. Nemo est
 inter tot scriptores Juris naturalis qui hoc caput non attingeret,
 hinc actum ageremus si largiter scripta scriberemus iterum.
 Longa interea est controversia de principiis innatis, & num possit
 statui, hominem, statim post ingressum in hunc mundum ab omni
 consortio aliorum hominum sequestratum, & ceu fingere licebit,
 inter bestias enutritum, sensum existentiae DEI & moralitatis
 actionum esse habiturum. B. PUFEND. & nonnulli & antiquioribus
 & recentioribus gratis hæc fingi scribunt, vid. *Lib. II. de J. N. & G. Cap. III. §. 13.*
& in Compend. de O. H. & C. Cap. de Offic. erga DEUM. nec volunt ulterius
 ascendere, quam quod admittant dispositionem in homine, facile
 ad primam doctrinam assensum præbendi, daß der Mensch geschickt
 sey von Natur alsobald als er ein wenig auf die Sprünge gebracht
 wird, dergleichen natürliche Wahrheiten zu erkennen, und aus einigen
 principiis communicatis alle andere zu folgern. Multam impenderunt
 alii solertiam, quo veritatem assertorum de pure innatis principiis
 liquidam exhibeant, usi sunt fictis ad fabularum Romanensium
 ideam factis relationibus, inter quas eminet Angli ingeniosissimi
 labor versus in germanicum Lt. Der von sich selbst gelehrte Welt-
 Weise in quo narratur, quomodo infans expositivus a bestia in
 insula hominibus experte enutritus Hay Ebn Jackdhan postea
 appellatus, ad multam cognitionem moralium, imo ad sapientiam,
 sibi relictus pervenerit. Quo igitur nos vertemus? Manebimus
 in tutiori & meliori sententia, cum scriptura & Gentilium
 judiciis magis concordante, quod scilicet omnino dentur
 principia nobis innata, ita ut sine manu ductione universalia
 cognoscere homini sibi plane relicto tribuamus; Corroborat hoc
 idem superius nostrum assertum, quod Atheismus sit vitium
 voluntatis non intellectus, indeque graviter puniendus,

niendus, adeo ut Hobbesiana philosophia de Atheistis non-rebellibus exulare jubeatur. Vid. *Perill. WERNHER. Elem. Jur. Nat. Cap. VIII. §. 8. sqq.* Nolumus hæc fusius exponere, nemo enim non novit hanc demonstrationem existentiae divinæ ex regula: *Nihil est a seipso*, quæ concordat cum illo Paulino: *So man das wahrnimmt an den Wercken der Schöpfung*; Et hoc argumentum tantum est, ut a motu, & a specialibus affabre factis specialiter concludere sit supervacaneum; Nihil enim in natura jam est, quod ante naturam non fuerit miraculum, id quod illi pecudi inter homines solum satis est, qui DEum ex harmonia rerum demonstrato oggannire solent: *Das sey alles natürlich.* Non igitur ultra rhetorizationem mihi valent illa scripta, quorum Autores DEum ex oculo, ex pluvia, ex voce animalium &c. indagare docuerunt; Capiatur enim Universum, nam si specialia placent, DEus etiam ex gramine, ex passere & ex aure potest indagari.

Meditatio IX.

Rom. III. 8

Non sunt facienda mala, ut inde eveniant bona.

Adhibet, juxta interpretationem, Apostolus in terminis, hanc regulam. Et videtur illa adeo esse vera, ut nullam patiatur ne quidem exceptionem; imo reapse adeo vera illa est, modo quædam adversus eandem impingere visa, more nobis recepto, indagemus. Romani in suis legibus interdum contra hanc regulam peccarunt, & exemplo esse potest permissio lupanarium, putabant enim majus malum, adulteriorum, stuprorum honestis feminis attentandorum, imo Sodomiarum tali minori malo evitari posse; Sunt etiam, nam nihil indefensum relinquitur, qui hoc problema politico-morale adhuc faciunt, & in Romanorum partes inclinare videntur, statuentes, in bene constituta Rep. tolerari posse lupanaria; Sed absit, illis subscripsisse, tantum enim homini sobrie viventi tribuendum erit affectuum regimen

B

inque

inque corporis motus imperium, ut alia via queat uisiones evitare, id quod in proxima dissertatione *de Non-ente inconuenientia in Praxi*, fufius dabimus. Sed quomodo concilianda erit hæc regula cum illa: *Ex duobus vel pluribus malis minimum est eligendum?* Salua res est, non enim in illa regula agitur de concursu & collisione duorum peccatorum & delictorum, sed capienda illa est vel de concursu duorum incommodorum, quorum, si libere agere liceret, neutrum admitteremus. Sic e. g. Jactum facientes naufragium uitaturi, sic moderamine inculpatæ tutelæ utentes, seipfos conseruaturi &c. &c. versantur cum illa regula. Vid. *PUFEND. de O. H. & C. Cap. de Act. Hum. & Cap. de Off. erga seipsum*. Porro meditationem subeunt ea quæ ex ratione status disponere & statuere solemus, quoties enim salus Reip. ceu suprema Lex, iubet ea fieri quæ nude considerata impia & iniusta essent, toties fit apparenter malum, quod tamen in effectu malum non est; Quoties per præscriptiones & fatalia uiam paramus juri & obligationi civili tantum, toties iterum uidemur admittere malum, sed partim iuvat regula: *Damnnum quod quis sua culpa sentit, non sentire uidetur*; partim aliæ insignes sunt causæ, quæ omnes denique conspirant & confluant in illo illustri: *REIPUBL. interest*. Plura, si placebit, in conflictu.

Meditatio X.

Rom. VI. 7.

Mors in criminalibus non soluit omnia.

Nemo captabit uoces, alias enim absurda satis sequi possent ex uulgato illo: *Mors omnia soluit*; Omnes igitur obligationes regulariter sunt reales siue ad hæredes transitoria, nam exceptio tantum est in taxative personalibus, in illis negotiis ubi specialis fides est electa, & quam maxime in personalissimis. In Criminalibus mors etiam non omnia soluit, nam dantur executiones in cadavera defunctorum, & continuatur pœna in cadaveribus punitorum, id quod
justitiæ

justitiæ conforme satis esse supra bis probavimus, nec re-
 coxiffemus hanc thefin, nisi hoc dictum Paulinum a dis-
 sentientibus vocaretur in præsidium: *Wer gestorben ist, der ist
 gerechtfertiget von der Sünde*; Sed valde male hoc dictum
 ad illam quæstionem trahi, nobiscum videbunt, qui sensum
 spiritualem examinant. Solet etiam objici vulgata phrasis,
 præsertim linguæ Saxonicæ inferioris: *See is gerichttet*, qua
 phrasi indignant, illum delinquentem mortis supplicio esse
 mulctatum; Sed quid inde? Forte enim hæc loquendi for-
 mula est minus accurata, nam non est curiæ sed plebis; Et
 si defendi potest, aut intelligenda est ita, quod sententiam
 passus sit, quoad primariam partem, nam & illa relictio in
 patibulo, rota & palo est sententiæ conformis; Aut, quod
 probabile satis, idem dicunt Nostrates hac phrasi, quam
 quod in stilo superiori ita effertur: *Er ist hingerichttet*, quæ
 dicendi formula de mortis supplicio irrogata procul dubio
 accipitur; e. gr. *Er ist mit dem Schwerdt hingerichttet*, &c.
 Denique apparere putamus, hanc regulam vix dignam esse
 nomine regulæ, quia exceptiones eandem maxima ex parte
 absorbent.

Meditatio XI.

Rom. VII. 2. 3. Coll. 1. Cor. VII. 10. 39.

*Tempora luctus a conjugibus observanda ipsa bone-
 state determinantur.*

Differit Apostolus de vinculo inter conjuges morte
 soluto, insimulque inculcat, secundas nuptias non esse præ-
 hibitas, neutiquam autem voluit ita intelligi, ac si nullum
 tempus honesti luctus legibus queat præscribi, unde valde
 mirum, quod Pontifex *C. pen. X. de secund. nupt.* hæc dicta a-
 postolica pro fundamento ponens, omnem juris civilis sobri-
 am dispositionem tollere conatus sit. Testimonium hoc ite-
 rum est, quod Pontificii semper peccaverint in illustrem no-
 stram regulam, *L. 17. ff. de L. L.* quod nempe scire leges non
 sit tantum nosse verba legis, sed earundem vim atque pote-

statem; Crasse enim nudis uti voluerunt verbis, & nunquam de mente Apostoli cogitarunt, alias enim mox agnovissent Apostolum hanc honestatem non exclusam voluisse. Sed quid scribimus de honestate? quando enim de uxore & de vidua sermo est, tempus luctus non est meræ honestatis, quia viduam gravidam ducere tanta est turpitudine, quam nec Princeps nec Papa tollere potest, ceu heroice loquuntur Doctores. Nec ferit nos nova Medicorum doctrina, quod videlicet ratio illa l. 11. §. 1. ff. de his, qui not. inf. de turbatione sanguinis sit male fundata, quia turbatio illa post conceptionem non amplius fieri potest, nam tutius & rectius esse remur, tali casu ubi periculum nunquam adeo potest esse in mora, ut subscribamus antiquioribus conf. elegans lex 42. ff. de rit. nupt. volens, ut in conjunctionibus non solum consideretur quid liceat, sed & illud quod honestum est. Quantum autem temporis præcise observari debeat in regula, quandoque Principes certi quod vidua non sit gravida dispeasare velint, non ex legibus Romanis adeo quam ex domesticis erit petendum, præsertim quia masculis jus Romanum nimis indulget. Tribus: Mecklenburgicam nostram legem novissimam in der erlâuterten Kirchen-Ordnung Cap. 3 §. 5. in fine habemus pro omni numero perfectam: Im Trauer-Jahr sollen die Wittwen ohne Dispensation nicht freyen, und obgleich per jura communia denen Wittvern die volle Freyheit ist gelassen, wollen wir doch, Christlicher Ehrbarkeit halber, daß sie ihren verlohrenen Ehe-Frauen zu billigen Ehren zum wenigsten ein halb Jahr ungefreyet bleiben, oder befindlichen Umständen nach, gleichfalls Dispensation suchen sollen.

Meditatio XII.

Rom. X. 4.

Christus finis est legis ceremonialis.

Connexio textus magis equidem admittit illorum explicationem dicti, Christus ist des Gesetzes Ende, quæ vult hic sermonem esse de Justificatione peccatoris non per legem sed per Christum & Evangelium, quia additur: wer an den gläubet,

gläubet, der ist gerecht; Quia autem verum omnino est Christum etiam esse finem legum ceremonialium conf. Hebr. VIII. 13. toleranda minimum erit illorum interpretum doctrina, qui de termino legum ceremonialium Apostolum intelligunt.

Meditatio XIII.

Rom. XIII. 1. sqq coll. 1. Pet. II. 13.

Majestas est a DEO.

Videtur ac si hæc assertio, ipsi veritati divinæ adeo consona, non posset occasionem facere litigiis Politicorum; Sed videantur Scriptores, & illi qui communem errare solent errorem, & illi qui sobrius judicant. Redeunt interea paucis omnia ad logomachiam & esse a DEO *mediate vel immediate*; Omnino est a DEO approbante & pondus largiente, quod sit Magistratus, id quod sole meridiano clarius est, nisi fanatico œstro percussu dissentire & anarchiam introduci voluerint; DEUS enim, qui Dominus est ordinis, felicitatem humanæ societatis, alias mox pessundandam, omnino per Magistratus vult conservari. An autem singula individua imperantia immediate a DEO data & destinata esse, dici queat, alia est quæstio. Satisfecit largiter hoc thema scrutaturis III. BOHMERUS *Jur. Publ. Univ. Libr. 1. Cap. II. §. 26. sqq.* qui aliorum etiam opiniones proponit & perlustrat, nec obliviscitur illorum, qui interesse politicum ponunt in ea doctrina de immediate tributa majestate, quos inter operosissimus est MASIUS *Theol. Hafn. Tr. de Interesse Principum, Cap. 4.* Placet extantiora & decisiva quædam huc exscribere, sic igitur habet in not. 1. ad §. 26. *Concedi potest. DEUM concurrere sua providentia ad electionem vel constitutionem hujus vel illius persone - - diverso modo societas civilis potest cum Petro dici ordinatio humana, si specialem illius nexum atque originem respicias: Cum Paulo vero ordinatio divina, quatenus a DEO est approbata. Conf. multis B. BUDDEI Diss. de Concordia relig. Christ. statusque civilis, speciatim Cap. IV.*

Meditatio XIV.

Rom. XIII. 4.

Delicta immediate adversus DEum commissa in foro soli etiam sunt punienda.

Dissentiunt illi, qui delicta immediate adversus DEum commissa puniri in hac vita nolunt; Referunt in illam classem, *Blasphemiam*, & quæ sub eadem continentur, *Atheismum* & *perjurium*; Sed obstant ideæ Legum forensium pœnas blasphemis dicentium, *vid. supra Medit. Spec. de Blasphemia ad Lev. XXIV. 10.* Recte igitur habet *art. 106. C. C. C.* Et *vid. ad illum Exc. KRESSIUS in not. ad §. 5. & 6.* illorum memor adversus quos hæc observatio directa. Nec obstat clausula præcepti secundi: *Denn Gott will den nicht ungestraft lassen, der seinen Nahmen mißbraucht*; Nam non excludit per eam DEus Magistratus animadversionem, præsertim quia in nostro textu ille appellatur *Gottes Dienerin, eine Rächerin zur Straffe, über den der böses thut.* Frustra autem in partes vocatur *GROTIUS de J. B. & P. Cap. XX. Lib. II. §. 20.* qui ex aliis ejusdem capituli §§, præsertim ultimo erit explicandus, differit autem ille de factis impiis non adeo atrocibus & Remp. non adeo offendentibus atque turbantibus.

Meditatio XV.

Rom. XIII. 5.

Leges civiles obligant etiam in conscientia.

Facit & hæc controversia numerum cum aliis, quæ parvi sunt ponderis ob evidentem decisionem. Contra conscientiam fiunt omnia, quæ fiunt contra justitiam & universalem & particularem; Jam igitur, si Magistratus civilis jubet nonnisi quæ justa, & prohibet nonnisi quæ injusta sunt, & hanc justitiam legum rimari non est subditorum, quia ex pacto legibus sunt subditi, sine licentia de illarum pondere judicandi, omnino Leges civiles obligant in conscientia. Divina hæc comprobatur vox interprete Paulo: *Seyd unterthan nicht*

nicht allein umb der Straffe willen, sondern auch umb des Gewissens willen. Præsumtio semper est pro magistratu; Si enim Legum justitia cujusvis homuncionis & nasutuli censuræ subjicienda adhuc esset, pessime sane cum rebus Principum ageretur. Usus Practicus hujus controversiæ in eo est, quod interdum delinquentes contra novas leges cum Magistratu disputare soleant de utilitate Legis contra quam peccarunt, jussum vel prohibitionem talem fieri non potuisse temere defendentes, quibus tamen respondere solemus, Magistratum esse DEI vicarium; Conf. LANGII *diff. de Obligatione ad sustinendus poenas, Jure & divino & humano præscriptas, Lips. 1703.* Alia est quæstio: *An Leges Civiles utrum aliquem reddant in conscientia?* quam hoc loco, quia non facile dabitur alius, enodare placet. Exempla præbent: Præscriptiones, exceptiones rei judicatæ, & omnes exceptiones mere Civiles, quando nempe adest obligatio naturalis quidem sed non civilis simul. Dubitant nonnulli Theologorum, an sine peccato his exceptionibus uti liceat? Sed putamus omnino, quod in hoc capite male consuleretur Reip. si aliud statueremus, quam quod omnino tranquilla queat esse conscientia; Interim solemus in Jure scrupulosius respondere, quod ipsi possint hunc sibi eximere scrupulum, tutiorem sibi eligendo sententiam, non utendo videlicet talibus exceptionibus.

Meditatio XVI.

Rom. XIII. 9.

*Non datur unum generale Juris Præceptum,
nec dantur tria.*

Vulgaris itidem & hæc est quæstio, quæ certe omnino caret usu forensi; Sed ordine ita ferente lubet paucis afferere: Unum universale Juris naturæ vel præceptum vel principium ponere, non esse possibile, quia semper dabuntur quædam vel agenda vel omittenda sub illo non comprehensa. Vid. consentiens plane *Exc. LEYS. Medic. Vol. 1. Sp. III. med. 3.* Dantur enim omnino turpia & honesta per se; **Ex** quo ipso fonte

fonte fuit, nec dari tria Juris præcepta generalia, sunt enim
 quæ ad neutrum itidem referrri possunt; Et si forte tria exco-
 gitare liceret, illa tamen tria quæ institutiones monstrant
 §. 3. 1. de J. & J. certe eadem non erunt, quia nullum eorum
 excludit aliud, sed quodlibet comprehenditur sub quolibet;
 Et quamvis illud: *sum cuique tribue*, videatur sacra esse ancho-
 ra, tamen non omnia exhaurit, sunt enim delicta quædam,
 quæ sunt inter partes consentientes, quæque nec Reip. nec
 proximo, nec ipsis delinquentibus nocent, imo quæ Deum
 immediate non offendunt, utut sint inobedientiæ adversus
 leges, qualia facta tamen in capite de officiis erga Deum quæ-
 rere proprie non solemus. Tribus & iterum: Dantur ho-
 nesta & turpia quædam per se talia. Qui autem vult ha-
 bere colores elegantiaẽ § illius 3. allegati, ille jubeat
 aurigam plaustrum, Commentariis veterum
 ad Institutiones onusti, sistere vehicu-
 lum, & depromat unum habeat
 fuci & funi satis.

Leg. p. 8. lin. 6. de Lege Naturali, loco de Offic. erga DEum.

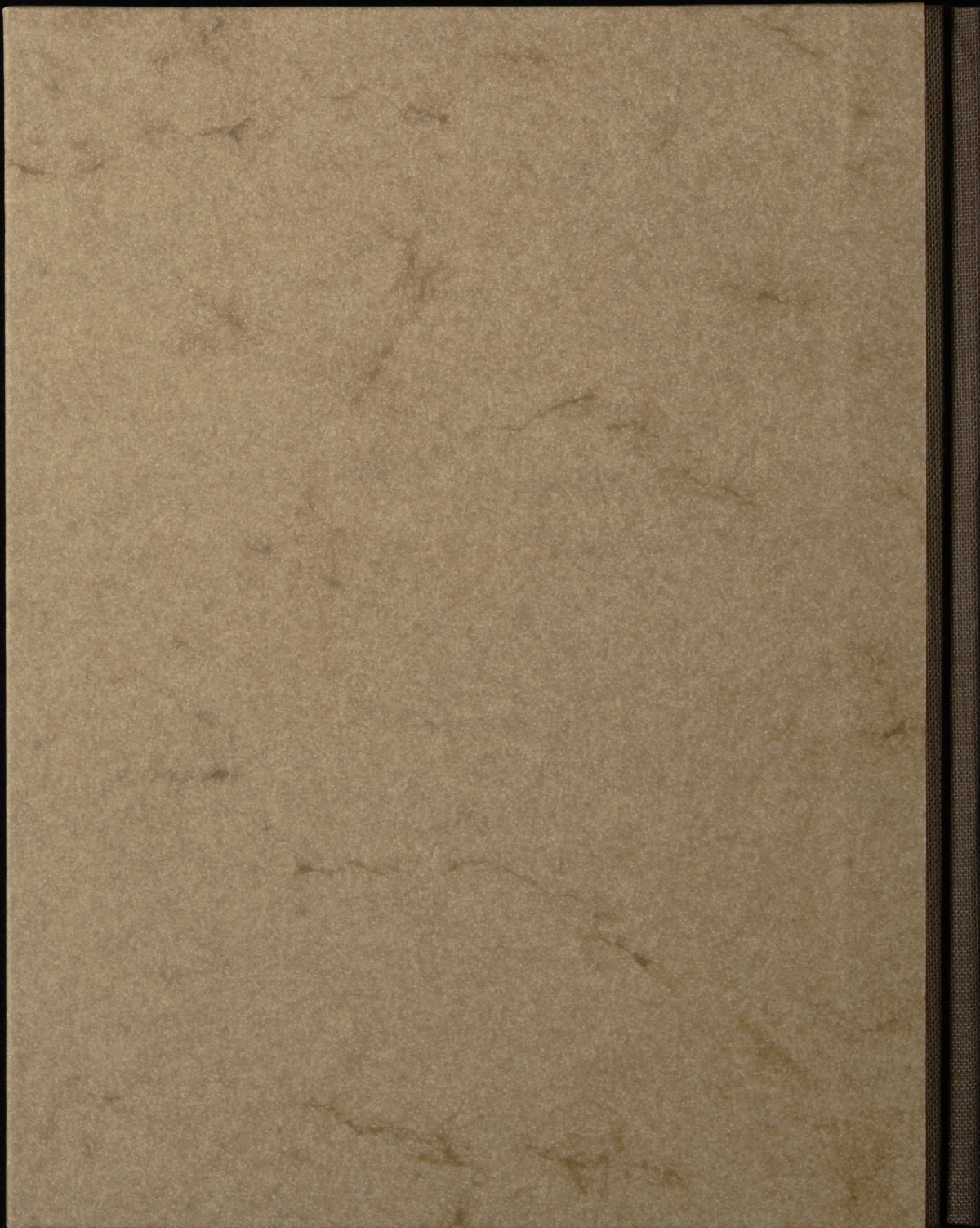
Prænobili atque Literatissimo DNO. SCHWABEN,
Jurium & politioris Literaturæ Cultori strenuo,
Amico suo humanissimo, gratulatur
PRÆSES.

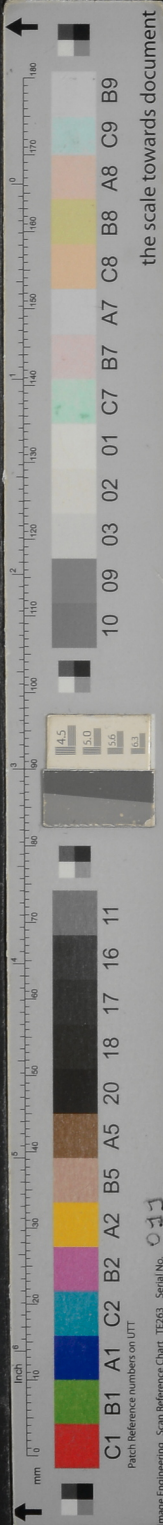
Quem per annos habui Auditorem atque Commilitonem indefessum, quem ultra quinquennium Academia tenuit solertissimum & exemplarem Juris Studiosum, illum ducere in cathedram magna mihi est voluptas; Quem mihi per aliquot annos concedidit *Prænobilissimus atque Excellentissimus Dominus Pater, Vir ob merita in Patriam & solidam sobriamque Praxin supra laudem meam positus*, illum restituere laudibus ornatum, ineffabilis mihi est læticia. Nec affectata vel spuria sunt quæ scribo, imò scribo, quæ modestia mei Domini Respondentis magis declinare, quam expetere voluit; Sed dignum laude virum, etiam invitum, mea Musâ laudare debuit. Utinam enim omnes qui evehuntur encomiis, illis adeo digni essent, quam meus Dominus Schwabe, ille nimirum qui nullibi & nunquam inventus fuit sine scopo versari. Dicunt communiter, finem in intentione primum, in executione autem ultimum esse, & recte fatis, qui enim inter studiosos bonum finem sibi proposuit, & mediis ad illum ducentibus sollicitè usus fuit, ille omnino finis sui executionem, Deò annuente, feliciter sortietur; Qui autem contra vel sine fine versatur, vel vagum sibi proponit finem, ille etiam sine mediis versabitur, id quod testantur nonnulli, quos vel perpetuum delectat otium, vel qui spuris utuntur mediis, adeo ut facile fiat præfagium, qualis futurus sit finis in executione, ex nihilo enim nihil fieri, prima est veritas, & quod ad media, imo & incaute electam methodum maleque selectos socios, neminem, quod ipse non habet, alteri dare posse, evictæ & invictæ est certitudinis; Sicuti enim ab immodestis modestiam, & a calumniatoribus veritatem expectare nemo poterit, sic etiam graculus facit graculos. Professores & Doctores Academici sunt illi Testes

C

stes ad quos provocare poterunt Studiosi, a Patronis aliquando ad officia promovendi, qui igitur illis non nisi a facie vel ex actis & protocollis innotuit, frustra emendicare conabitur testimonia. Verum, dantur nonnulli, quorum propositum non ad altiora tendit, & quibus non opus est multa eruditione & laude, ne erubescant admovendi officiis & muneribus inferioris subsellii; prouti enim natalium splendore. coruscantes erubescunt, si viliores spartæ ipsis concedantur, ita etiam ornatis multis illustribus testimoniis, ipsis illis suspiria & commiserationes excitantur, conciliantur, si ambire inferiora fatis coacti fuerint; Prætoribus igitur paganis sufficiunt Prætorum paganorum testimonia, imo non sine omine est, quosdam ex professo vulgarem ambire eruditionem, ne deficient homines in vulgaribus, de politicis ego scribo officiis, applicandi, si enim omnes excellere laborarent, forte multa officia perpetuo vacare deberent. Expediret, si Doctores Academici quotannis publicarent nomina Auditorum, ne, ceu sæpe accidit, Homines, qui nunquam illorum salutarunt Collegia, falso enumerarent Doctores Academicarum, in quibus vixerunt otio dediti, ac si illis Præceptoribus usi fuissent. Sed quia nihil operantur verborum testimonia, ubi non adsunt illa in rebus & factis, nec hoc consilio opus erit. Verum, redeundum mihi est ad meum Dominum Respondentem, testante ipsa veritate, ad majora natum & factum, & super quem non amplius militat præsumptio hominis, quod Patri similis sit futurus, sed qui pro se jam habet præsumptionem juris & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium. Aspiret ipsi clementia summi Promotoris, quo nanciscatur fatorum florem & studiis dignam felicitatem. Vale, oculissime Domine Schwabe, & memor esto absoluti quinquennii & quod excurrit, jurisque & privilegii in illud tempus statuti; Memor etiam esto mei, quo nomine te obtestor sub formula promovendis prælegi solita:
ad quemcunque statum perveneris. Ito per fata futura pede fausto. Dab. d. 12. Nov. 1730.

✠ (o) ✠

the scale towards document

atque Literatissimo DNO. SCHWABEN,
& politoris Literaturæ Cultori strenuo,
mico suo humanissimo, gratulatur
PRÆSES.

er annos habui Auditorem atque Commilito-
indefessum, quem ultra quinquennium Aca-
a tenuit solertissimum & exemplarem Juris
m ducere in cathedram magna mihi est vo-
mihi per aliquot annos concedidit *Præno-
Excellentissimus Dominus Pater, Vir ob meri-
& solidam sobriamque Praxin supra laudem*
illum restituere laudibus ornatum, ineffa-
ætitia. Nec affectata vel spuria sunt quæ
bo, quæ modestia mei Domini Responden-
nare, quam expetere voluit; Sed dignum
etiam invitum, mea Musâ laudare debuit.
mnes qui evehuntur encomiis, illis adeo
am meus Dominus Schwabe, ille nimirum
nunquam inventus fuit sine scopo versari.
niter, finem in intentione primum, in exe-
ultimum esse, & recte fatis, qui enim inter
n finem sibi proposuit, & mediis ad illum
cite usus fuit, ille omnino finis sui execu-
nente, feliciter sortietur; Qui autem con-
versatur, vel vagum sibi proponit finem, ille
is versabitur, id quod testantur nonnulli,
tuum delectat otium, vel qui spuriis utun-
o ut facile fiat præfagium, qualis futurus
tione, ex nihilo enim nihil fieri, prima est
ad media, imo & incaute electam me-
le selectos socios, neminem, quod ipse non
e posse, evictæ & invictæ est certitudinis;
modestis modestiam, & a calumniatoribus
tare nemo poterit, sic etiam graculus facit
ores & Doctores Academici sunt illi Te-
stes